

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie**

Kraków, dnia stycznia 2010 r.

**Pani
Izabela Podgórska
Dyrektor
Szkoły Podstawowej Nr 142
ul. Drożyska 13
31-988 Kraków**

P/09/069
LKR-410-30-02/2009

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła w Szkole Podstawowej Nr 142 w Krakowie kontrolę dotyczącą zadań realizowanych w zakresie wychowania fizycznego i sportu w latach szkolnych 2007/2008 – 2008/2009 oraz wybranych zagadnień z roku szkolnego 2009/2010 do czasu zakończenia kontroli.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole podpisanym w dniu 21 grudnia 2009 r., oraz omówione na naradzie pokontrolnej w dniu 15 stycznia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Szkołę zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Wyrażoną powyżej ocenę ogólną uzasadniają następujące oceny cząstkowe:

1. NIK ocenia pozytywnie całościowe i spójne uregulowanie organizacji i sposobu prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego i sportu w statucie szkolnym oraz uzupełniająco – w programach wychowawczym i profilaktycznym. Pomimo tak szerokiego określenia tej problematyki, Szkoła nie ustrzegła się błędów w procesie organizacji tych zajęć. I tak np.: w zakresie gimnastyki korekcyjnej zaniżono wymiar zajęć ewidencjonowanych w tygodniowym planie nauczania, szkolnym planie nauczania

i w podziale godzin, określono rozbieżne terminy ich odbywania w tygodniowych planach zajęć i w podziałach godzin nie zatwierdzono i nie wskazano daty stosowania przedmiotowego systemu oceniania z wychowania fizycznego, nie aktualizowano bibliotecznego zbioru literatury w dziedzinie wychowania fizycznego i sportu.

2. NIK ocenia negatywnie wybór podstaw programowych dla klas nauczania wczesnoszkolnego, ponieważ:

- w klasie I przyjęto program nauczania pn. „Od A do Z Edukacja z pasją Program nauczania Edukacja wczesnoszkolna”, który był powieleniem zapisów znajdujących się w obowiązującej podstawie programowej, a plan dydaktyczny nauczyciela, który go realizował był kopią ww. programu, podczas, gdy powinien być dostosowany do warunków pracy w Szkole;
- w klasie II realizowano program pn. „Poznaję świat i wyrażam siebie Kształcenie zintegrowane w klasach I-III”, który nie posiadał wyodrębnionego modułu zajęć ruchowych, a nauczyciel który go realizował nie opracował własnego programu dydaktycznego; program nie był ewaluowany;
- tylko program realizowany w klasie III pn. „Program nauczania dla I etapu – edukacji wczesnoszkolnej” J. Ogińska, Nowa Era, uwzględniał zapisy podstawy programowej w zakresie zajęć ruchowych umożliwiające ich realizację w warunkach Szkoły. Jednak NIK negatywnie ocenia, również i w tym przypadku, brak opracowania własnego programu dydaktycznego oraz ewaluacji programu nauczania.

Prawidłowo dobrano program nauczania dla klas IV – VI, jak również opracowano plan dydaktyczny, który był odpowiedni do warunków Szkoły oraz możliwości uczniów.

3. Kontrola wykazała, że nie zrealizowano zaplanowanej liczby lekcji wychowania fizycznego w roku szkolnym 2007/2008. Z ustaleń kontroli wynika, że w tych dniach/godzinach lekcyjnych przeprowadzano inne zajęcia edukacyjne, co ocenione zostało negatywnie. Z tej przyczyny w klasach IV-VI nie odbyły się odpowiednio: 12, 6, i 2 lekcje wychowania fizycznego. Stanowiło to odpowiednio 7,7 %, 2,0 % i 0,6 % liczby lekcji z tego przedmiotu zaplanowanych w ww. klasach.

Również w dniach/godzinach zaplanowanych lekcji wychowania fizycznego odbywały się szkolne uroczystości (przedświąteczne, akademie, festyny rodzinne). Ich udział w zaplanowanych lekcjach wf w poszczególnych klasach wynosił odpowiednio 8, 13, 16 lekcji, tj. 5,1 %, 4,2 %, 5,1 %. NIK zwraca uwagę, że Szkoła powinna dążyć do realizacji programu nauczania w zaplanowanym wymiarze godzin, a zajęcia pozalekcyjne organizować – w miarę możliwości – poza czasem przeznaczonym na zajęcia edukacyjne.

Kontrola wykazała również, że przyczyną niezrealizowania zaplanowanej liczby lekcji w/w była nieobecność jedyne go nauczyciela tego przedmiotu, spowodowana jego udziałem w zawodach sportowych, wycieczce szkolnej, abensją chorobową, „odbieraniem” dni wolnych za czas przepracowany podczas trwania „zielonej szkoły”. Z tego powodu nie odbyło się łącznie 48 lekcji. W poszczególnych klasach liczba ta wynosiła odpowiednio 3, 21, 24 lekcje i stanowiła odpowiednio 1,9 %, 6,7 %, 7,7 % liczby lekcji zaplanowanych. W odniesieniu do ww. liczby 48 lekcji NIK oceniła, że prowadzenie dzienników lekcyjnych było nierzetelne, ponieważ w 31 przypadkach brakowało podpisu nauczyciela dokonującego wpisu a w pięciu przypadkach informacji o miejscu przebywania uczniów.

4. Przykładem nierzetelnego dokumentowania przebiegu nauczania wychowania fizycznego, był również brak jakichkolwiek zapisów w dziennikach lekcyjnych w rubrykach przeznaczonych na wpisanie tematyki łącznie na 25 lekcjach (w poszczególnych klasach IV-VI odpowiednio 1, 16, 8). Nie wpisano również obecności uczniów łącznie na 11 lekcjach.

W ocenie NIK brak rzetelnego dokumentowania przebiegu nauczania stanowi naruszenie § 7 rozporządzenia MEN i S w sprawie sposobu dokumentacji przebiegu nauczania¹, według którego do dziennika lekcyjnego wpisuje się m.in. tygodniowy plan zajęć, odnotowuje się obecność uczniów na zajęciach edukacyjnych, wpisuje się tematy prowadzonych zajęć, a przeprowadzenie zajęć edukacyjnych nauczyciel potwierdza podpisem. Dyrektor szkoły ponosi odpowiedzialność m.in. za właściwe dokumentowanie przebiegu nauczania.

5. Na uznanie zasługuje różnorodność zajęć ruchowych - kontrolowanych w klasach I – III w roku szkolnym 2007/2008 - realizowanych w takich formach jak: nauka pływania, gry i zabawy ruchowe, gry zespołowe, ćwiczenia korygujące postawę ciała, gimnastyka czy wycieczki. Nierzetelnie, tj. niezgodnie z cyt. rozporządzeniem w sprawie dokumentacji przebiegu nauczania, wypełniano obowiązki dokumentowania tych zajęć w dziennikach lekcyjnych, ponieważ nie wszystkie zostały w nich zapisane.
6. NIK ocenia negatywnie brak przygotowania i przedstawienia uczniom propozycji realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego oraz brak uzgodnienia z organem prowadzącym propozycji wskazujących formy realizacji dwóch obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego. Do powyższego Dyrektor Szkoły był zobowiązany na podstawie § 3 rozporządzenia MEN i S w sprawie dopuszczalnych form

¹ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. Nr 23, poz. 225 ze zm.)

realizacji czwartej godziny wychowania fizycznego² i § 3 rozporządzenia MEN w sprawie dopuszczania form realizacji dwóch godzin zajęć wychowania fizycznego³. NIK ocenia negatywnie, że uczniowie nie otrzymali od Szkoły oferty, spośród której, zgodnie z cytowanym rozporządzeniem MEN, mogliby wybrać najlepszą dla siebie formę zajęć, zaspakajającą ich zainteresowania, potrzeby i ambicje. NIK przyjmuje do wiadomości wyjaśnienia złożone na naradzie pokontrolnej, iż propozycja taka została przedstawiona rodzicom, przy czym brak jest pisemnego udokumentowania tego działania.

7. Zgodnie z rozporządzeniem MEN w sprawie warunków i sposobu oceniania uczniów⁴ w Szkole przyjęto wewnątrzszkolny system oceniania, a nauczyciel wychowania fizycznego opracował przedmiotowy system oceniania z wychowania fizycznego (PSO). NIK oceniła, że PSO dotknięty był wadami formalnymi z powodu braku zatwierdzenia do stosowania i daty zatwierdzenia przez Dyrektora Szkoły. Ponadto niektóre zapisy PSO były niezgodne z ww. rozporządzeniem, a w szczególności:
- § 2 ust. 2 cyt. rozporządzenia – PSO nie zawierał: nazwy programu nauczania, do którego się odnosił, a stosownie do § 3 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia nie zawierał sformułowanych przez nauczyciela wymagań edukacyjnych/programowych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych.
 - § 2 ust. 2 i § 3 ust. 3 pkt 1 cyt. rozporządzenia – nie określał jednoznacznie, mierzalnych sposobów określenia postępów w opanowaniu przez uczniów wiadomości i umiejętności, jak i związku prowadzonej diagnozy z wystawianymi ocenami klasyfikacyjnymi,
 - § 7 cyt. rozporządzenia nie wskazywał uczniom niesprawnym ruchowo (również z dysfunkcjami) w sposób wymierny i mierzalny przy jakim wysiłku (postępie) mogą uzyskać kolejne, coraz wyższe oceny.
 - § 4 ust.1 pkt 2 cyt. rozporządzenia nie określał sposobów sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów uwzględniających specyfikę wf (m.in. metod, technik i narzędzi).

² rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 grudnia 2003 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz. U. Nr 217, poz. 2128)

³ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 sierpnia 2009 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz. U. Nr 136, poz. 1116)

⁴ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.)

8. Zastrzeżenia NIK odnoszą się do braku ocen częściowych z edukacji ruchowej w dziennikach lekcyjnych klas I – III w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009, zwłaszcza że:

- przyjęty w Szkole wewnątrzszkolny system oceniania określał, że w klasach I – III oceny częściowe wyraża się w sześciostopniowej skali ocen, a ocena roczna zajęć edukacyjnych jest oceną opisową,
- w dziennikach lekcyjnych określono sposób wypełniania tabel i rubryk przeznaczonych do oceniania zajęć ruchowych,
- nauczyciele innych przedmiotów dokumentowali osiągnięcia uczniów.

W kontekście obowiązku wyrażenia oceny opisowej rocznej i w sytuacji, gdy pozostali nauczyciele oceniali zajęcia ruchowe na przykład na basenie, brak takich ocen z edukacji ruchowej u 15 uczniów klasy III w roku szkolnym 2008/2009, (41,6% ogółu 36 uczniów), należy uznać jako działanie nieprawidłowe. Powyższy stan stanowi naruszenie § 11 ust. 4 cyt. rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania uczniów, zgodnie z którym klasyfikacja roczna w klasach I – III szkoły podstawowej polega na podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych z zajęć edukacyjnych.

Negatywnie ocenia się również fakt, że w dzienniku klasy I, w bieżącym roku szkolnym po dwóch miesiącach nauki znajdowało się tylko siedem ocen częściowych z wychowania fizycznego.

9. W latach szkolnych 2007/2008 – 2009/2010 dla wszystkich uczniów klas I – III (98 uczniów) Szkoła zorganizowała ćwiczenia ruchowe nazwane gimnastyką korekcyjną. Rodzice tych uczniów mieli obowiązek przedłożenia stosownych orzeczeń lekarskich wydanych w celu skierowania ich na gimnastykę korekcyjną. Z ustaleń kontroli wynika, że zajęcia te miały charakter dodatkowych ćwiczeń ogólnorozwojowych i w ocenie NIK nie były gimnastyką korekcyjną, która z definicji jest specyficzną formą ćwiczeń podporządkowanych celom terapeutycznym. Potwierdza to fakt, że realizacja tych zajęć odbywała się w grupach ćwiczeniowych liczących od 20 do 27 uczniów, co przynosiło wątpliwy efekt terapeutyczny, zwłaszcza w sytuacjach braku podziału na grupy dyspersyjne i wobec występowania u uczniów różnorodnych zaburzeń statyki ciała. W latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 w zajęciach tych brało udział 45 uczniów, przy czym Szkoła nie przedłożyła w toku kontroli NIK stosownych orzeczeń lekarskich kierujących ich na gimnastykę korekcyjną. Natomiast w latach szkolnych 2008/2009 i 2009/2010 kolejna grupa 53 uczniów uczestniczących w tych zajęciach przedłożyła orzeczenia lekarskie dopiero po upływie od pięciu do piętnastu lekcjach.

Zastrzeżenia odnoszą się również do braku działań zapewniających objęcie dodatkowymi zajęciami ruchowymi nielicznej grupy uczniów II etapu edukacji ze stwierdzonymi zaburzeniami statyki ciała.

10. Szkoła nie wykonała w pełnym zakresie obowiązku określonego w § 3 rozporządzenia MEN i S w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach⁵, ponieważ:

- kontrolami zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków w obiektach Szkoły na latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 nie objęto czterech pomieszczeń oraz nie przeprowadzono takich kontroli po przerwach w działalności oświatowej Szkoły, trwającej dłużej niż dwa tygodnie. O przeprowadzonych kontrolach zawiadomiono organ prowadzący dopiero w czasie trwania niniejszej kontroli NIK. Szczególnego zwrócenia uwagi wymaga fakt, że jednym z pomieszczeń pominiętych przez ww. kontrole szkolne był gabinet profilaktyczny, w którym m.in. udziela się doraźnej pomocy przedlekarskiej, wykonuje testy przesiewowe do badań bilansowych, fluoryzację. NIK krytycznie ocenia stan techniczny tego pomieszczenia, ponieważ stwierdzono w nim zagrzybienie ściany, trwające prawie od dziesięciu lat,
- pokoju nauczyciela wychowania fizycznego nie wyposażono w apteczkę ze środkami niezbędnymi do udzielenia pierwszej pomocy,
- brak było certyfikatów (poza jednym) użytkowanego sprzętu sportowego.

NIK przymuje do wiadomości informację przekazaną na naradzie przez Panią Dyrektor, iż podjęto odpowiednie działania - gabinet profilaktyczny jest już wyremontowany, a apteczka znajduje się w gabinecie nauczyciela wf.

Pozytywnie należy ocenić, że nauczyciel wychowania fizycznego odbył szkolenie w zakresie udzielania pomocy przedlekarskiej.

11. NIK pozytywnie ocenia, że kwalifikacje nauczycieli nauczania zintegrowanego i nauczyciela wychowania fizycznego były zgodne z wymaganiami rozporządzenia MENiS w sprawie kwalifikacji nauczycieli⁶. Uwagi NIK odnoszą się do braku systemu ich doskonalenia zawodowego, ponieważ nie opracowano dokumentacji ustalającej ich organizację, w tym dotyczącej zbadania przez Dyrektora Szkoły potrzeb nauczycieli w tym zakresie oraz sporządzania sprawozdań pisemnych z realizacji dwuletnich i rocznych planów doskonalenia zawodowego.

⁵ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.)

⁶ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.)

12. NIK stwierdza, że w latach szkolnych 2007/2008 i 2008//2009 nadzór pedagogiczny nad problematyką wychowania fizycznego nie był w pełni realizowany według zasad określonych w art. 33 ustawy o systemie oświaty⁷ i w rozporządzeniu MEN w sprawie nadzoru pedagogicznego⁸. Uzasadnienie takiej oceny wynika z następujących faktów:
- Dyrektor Szkoły nie przeprowadzała w sposób kompleksowy badania warunków prowadzenia i jakości zajęć wychowania fizycznego oraz zajęć ruchowych w formach kontroli, diagnoz lub ocen, w tym w zakresie monitorowania/ewaluacji realizowanych programów: wychowania fizycznego oraz programów nauczania zintegrowanego, w szczególności w zakresie modułu zajęć ruchowych,
 - problematyka ww. zajęć nie była ujęta w planach nadzoru pedagogicznego oraz w sprawozdaniach z realizacji tych planów,
 - w żadnym kontrolowanym roku szkolnym Dyrektor Szkoły nie zaplanowała hospitacji na lekcjach wychowania fizycznego, a plan hospitacji zajęć zintegrowanych wykonała tylko w 66, 7%,
 - w zaplanowanych kryteriach oceny hospitowanych lekcji Dyrektor nie uwzględniała zagadnień ruchowych,
 - tylko na jednej zaplanowanej hospitacji lekcji zajęć zintegrowanych Dyrektor odnotowała zastosowanie form zajęć ruchowych bez dokonania ich oceny.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie wnosi o:

- 1) wyeliminowanie błędów organizacyjnych zakłócających skuteczną realizację zadań szkoły dotyczących wychowania fizycznego i sportu oraz zapewnienie pełnej realizacji planowanej liczby zajęć z wf;
- 2) wybór przez Szkołę podstaw programowych umożliwiających realizację zajęć ruchowych w ramach edukacji wczesnoszkolnej, opracowanie przez nauczycieli programów dydaktycznych oraz ich ewaluację;
- 3) dokumentowanie przebiegu nauczania zgodnie z cyt. rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r.;
- 4) dostosowanie przedmiotowego systemu oceniania z wychowania fizycznego do zasad ustalonych w cyt. rozporządzeniu MEN z 30 kwietnia 2007 r.;

⁷ ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.)

⁸ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. Nr 235, poz. 1703)

- 5) przestrzeganie ustalonych zasad dotyczących oceniania uczniów;
- 6) przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny w obiektach szkolnych;
- 7) przeprowadzenie diagnozy potrzeb nauczycieli wychowania fizycznego i nauczania wczesnoszkolnego w zakresie doskonalenia zawodowego.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się o przedstawienie przez Panią Dyrektor, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie, do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

Otrzymują:

1. Adresat,
2. Akta kontroli,
3. Departament NOiDNNIK.